

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

Promoting the participation of people in local government

ณัฏฐมลกานต์ ไชยวิมลสิริ

Nathamokarn Chaiwimonsiri

คงฤทธิ แข็งแรง

Khongrit Khangrang

สุนทร ธนศิลป์พิชิต

Sunait Thanasinlapaphichit

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar

E-mail: Pukkipuk7@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 10 สิงหาคม 2561

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 สิงหาคม 2561

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 สิงหาคม 2561

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองท้องถิ่น อันเนื่องมาจากหลักการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น การสร้างการรับรู้ในเรื่องหลักการปกครองท้องถิ่น จึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญประการแรกที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจการปกครอง โดยให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยตนเอง เนื่องจากบริบทพื้นที่ของแต่ละท้องถิ่นนั้นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ฉะนั้น ผู้ที่จะเข้าใจสภาพปัญหาและตอบสนองกับความต้องการของชุมชนได้นั้นย่อมเป็นคนในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนหรือท้องถิ่น ได้อย่างตรงจุดและบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย การส่งเสริมด้านการตัดสินใจ การส่งเสริมด้านการดำเนินการ การส่งเสริมด้านการรับผลประโยชน์และการส่งเสริมด้านการประเมินผลนั้นย่อมมีความสำคัญ ในการสร้างการรับรู้และเข้าใจในหลักการปกครองท้องถิ่นนั้น ซึ่งหากว่าประชาชนเข้าใจในหลักการปกครองท้องถิ่นที่แท้จริงแล้ว ก็จะสามารถเข้ามามีบทบาทและบริหารจัดการท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็ง เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนตามหลักการปกครองท้องถิ่นต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การปกครองท้องถิ่น, การบริหารจัดการท้องถิ่น

Abstract

This article presents a guideline for promoting the participation of people in the formation of knowledge. Understanding of local governance Due to the principle of decentralizing governance from central to local Building awareness of local governance

principles Therefore, it is the first important factor that will create a strength of the community in the form of public participation in accordance with the spirit of decentralization of government. By allowing local residents to manage the local area by themselves Since the local context has different problems and needs, the person who can understand the situation and respond to the needs of the community is usually local or that community. Therefore, they can solve problems and meet the needs of people in the community or local. To be precise and able to achieve the purpose

Therefore, promoting public participation consists of promoting decision-making. Action promotion Benefit promotion and evaluation promotion are important. In creating awareness and understanding of the principles of local government Which if the people understand the principles of the real local governance Will be able to play a strong role and manage the local The process of participation of the people will lead to sustainable local development in accordance with local governance principles.

Keywords : participation, local government, local administration

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่น ในการบริหาร ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ และอาณาเขตของตน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจบริหารร่วมกัน และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของคนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วมนั้นมีหลักการ คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากที่สุดทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมในการเริ่มแสดงความคิดเห็น ค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชนร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติตามแผนงาน ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งจะเกิดขึ้นต่อตนเองและส่วนรวม

ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 16 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการประชุม, การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ, การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ, การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวน, การมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์, การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริโภค, การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ริเริ่ม, การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ใช้แรงงาน, การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์, การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น, การตีปัญหาให้กระจ่าง, การออกเสียงสนับสนุน, การออกเสียงเลือกตั้ง, การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง, การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ, การเป็นสมาชิก

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจกรรมใด ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชน ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนเกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาทร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

1. แนวคิดการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ประยัต หงษ์ทองคำ (2541 : 13) ได้กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่ง ในการจัดระเบียบบริหารการปกครองของประเทศในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง การกระจายอำนาจที่รัฐบาลของประเทศต้องจัดให้มี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสถาบันการเมืองระดับพื้นฐานได้ทำการฝึกฝนให้พลเมืองได้มีความรู้ ความเข้าใจในกลไกและกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของคนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

พรชัย เทพปัญญา (2543 : 1) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า อำนาจหน้าที่ (Authority) ที่จะกำหนด (Determine) และการบริหารจัดการ (Execute) ภายในเขตพื้นที่กำหนดและขนาดของพื้นที่ที่อยู่น้อยกว่าในประเทศและมีขนาดเล็กกว่าประเทศมีความหมายอีกประการหนึ่งว่า The New Columbia Encyclopedic การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การบริหารงานทางการเมือง (Political Administration) ของหน่วยย่อย (Subdivision) ทางพื้นที่และประชากรของประเทศ ซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด

สรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่น ในการบริหาร ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ และอาณาเขตของตน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจบริหารร่วมกัน และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของคนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 15) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่ต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นหน่วยการปกครองท้องถิ่น นั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบา นี้เป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่นทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. ฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลส่วนกลาง ตามอำนาจหน้าที่และภายใต้กฎหมายที่กำหนด ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีประชาชนในท้องถิ่นเป็น

ผู้บริหาร จึงสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และที่สำคัญที่สุด

2. แนวคิดการมีส่วนร่วม

ลักษณะ ขั้นตอนและรูปแบบการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980 : อ้างถึงใน ลดา เสรีเรืองยุทธ. 2553 : 21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด ซึ่งมีลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้น เลือคนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติ ตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการ ดำเนินโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่ได้ประโยชน์ทางบวก และผลที่เด่นชัดในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่ง จะได้ประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมิน (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่ง สำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

นอกจากนั้นขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ขั้นตอนดังนี้(เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง.2549 : 41)

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นมีหลักการ คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้ มากที่สุดทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมในการเริ่มแสดงความคิดเห็น ค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตามแผนงาน ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งจะเกิดขึ้นต่อ ตนเองและส่วนรวม

ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 16 รูปแบบ คือ (สมศักดิ์ พรหมเดื่อ, 2551 : 67-68)

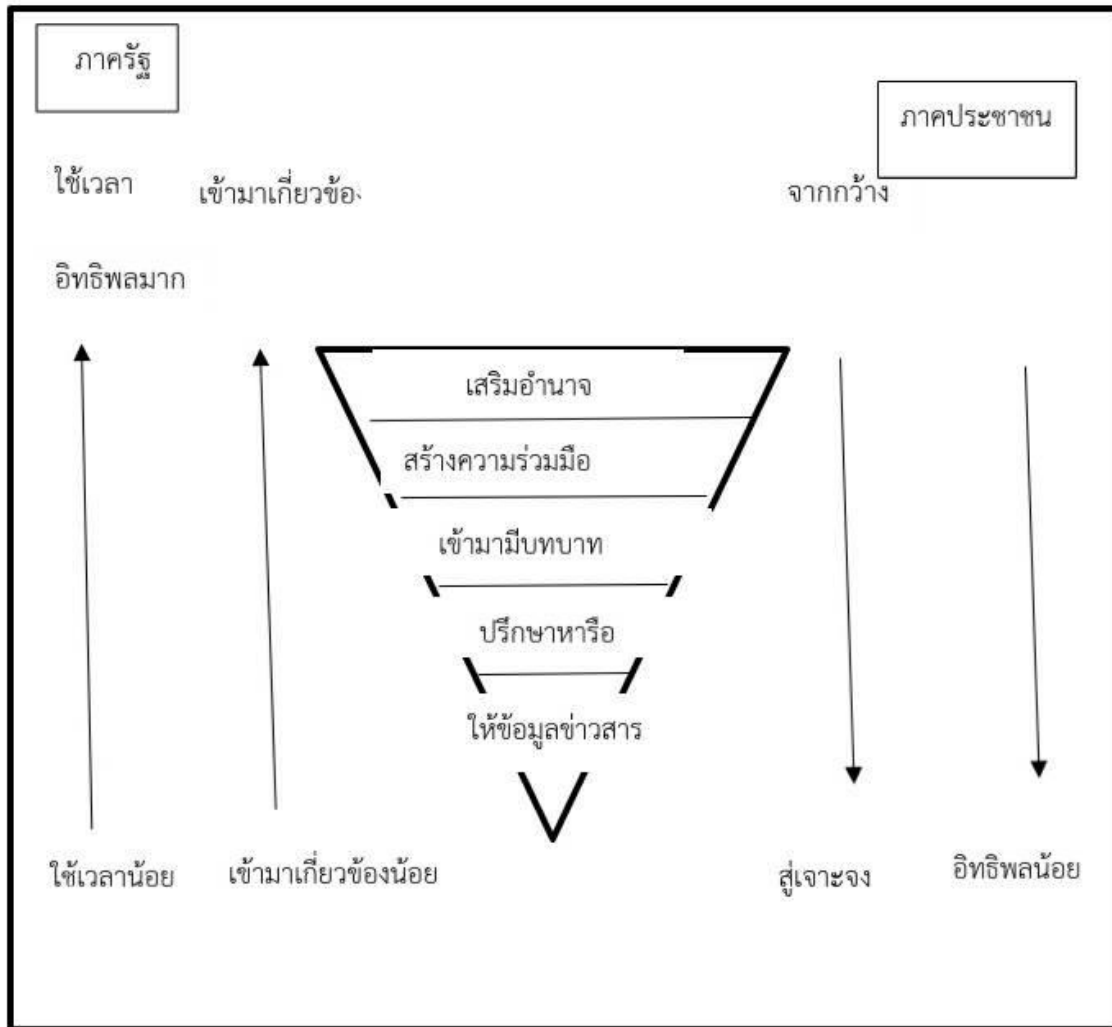
1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ
3. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ

4. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวน
5. การมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริโภค
7. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ริเริ่ม
8. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ใช้แรงงาน
9. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์
10. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
11. การตีปัญหาให้กระจ่าง
12. การออกเสียงสนับสนุน
13. การออกเสียงเลือกตั้ง
14. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
15. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
16. การเป็นสมาชิก

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจกรรมใด ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชน ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนเกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาทร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

ระดับของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (พริมาตา ฉลองชัยสิทธิ์, 2558 : 18) ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วม

ทั้งนี้แผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วมในรูปของ สามเหลี่ยม พีระมิดกลับหัว เพื่อชี้ให้เห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร (inform) ไปจนถึงระดับเสริมอำนาจ (empower) มีผลต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสแสดงบทบาทได้อย่างกว้างขวางแต่จะเจาะจงคับแคบลงเรื่อย ๆ เมื่อลดระดับจากฐานของปิรามิด ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่การมีส่วนร่วมที่กว้างลงสุด ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่การมีส่วนร่วม ที่แคบ ด้วยเหตุตั้งนั้นจากระดับเสริมอำนาจไปสู่ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่องานบริหารราชการผ่านดินของกระทรวงลดน้อยลงเรื่อยๆ ทว่าในอีกด้านหนึ่งนั้น ยิ่งระดับการมีส่วนร่วมมุ่งขึ้นสู่ฐานของ พีระมิดมากขึ้นเท่าใด ย่อมมีผลต่อระยะเวลา (time consuming) ที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับมากขึ้นเท่านั้น เช่นเดียวกันกับบทบาทของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการ มีส่วน อิทธิพลน้อย เกขึ้นไปด้วยสาเหตุที่เป็นเช่นนั้น เพราะ

- (1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (inform) มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การ

ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ทางเลือก และทางแก้ไข ดังนั้นการมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ การให้สัญญากับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ว่าเราจะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและถูกต้อง

(2) การมีส่วนร่วมในระดับปรึกษาหารือ (consult) มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การได้รับข้อมูล และความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ทางเลือกและแนวทางแก้ไข ดังนั้น การมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือการให้สัญญากับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ว่าเราจะให้ ข้อมูลข่าวสารแก่ ประชาชนรับฟังความคิดเห็นรวมทั้งตระหนักถึงข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชน ในการตัดสินใจ

(3) การมีส่วนร่วมระดับเข้ามามีบทบาท (involve) มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การ ร่วม ทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของ ประชาชน จะได้รับการพิจารณา ดังนั้น การมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ การให้สัญญากับประชาชนและ กลุ่มผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ว่าเราจะทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชน สะท้อนใน ทางเลือก

(4) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (collaborate) มีเป้าหมาย สำคัญอยู่ที่ การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนา ทางเลือก และ แนวทางแก้ไข ดังนั้น การมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ การให้สัญญากับประชาชนและกลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย ว่าเราจะร่วมงานกับประชาชนเพื่อได้ข้อเสนอแนะและความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของ ประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

(5) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจ (empower) มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การให้ ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจลงมือด้วยตนเองหรือเพื่อให้กระทรวงปฏิบัติตาม ดังนั้น การมีส่วนร่วม ในระดับ นี้ คือ การให้สัญญากับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ว่าเราจะปฏิบัติในสิ่งที่ ประชาชนตัดสินใจ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดการ ปัญหาจะแบ่ง ออกเป็นขั้นตอนและมีความแตกต่างกันในแต่ละส่วนของระดับความร่วมมือ ในกรณีนี้ผู้ วิจัยมองว่าการ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพ ในด้านต่างๆ เพราะการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนเมื่อประชาชนเข้าใจและเข้าถึงในการเข้าร่วมกิจกรรม ต่างๆ จะส่งผลประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นด้วย

สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาให้มากที่สุด เนื่องจากการมีส่วนร่วมที่เป็นเพียงรับรู้ ข้อมูลข่าวสารย่อมไม่สามารถจะเข้าถึงการพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถรับทราบปัญหาและความต้องการได้ แต่หากว่าประชาชนเห็นความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือ ในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามุมชนในด้านต่างๆจนบรรลุผลสำเร็จได้

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพิจารณาในแง่ของความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแยกความสำคัญ ได้ดังนี้ (สมบุรณ์ นันทวงศ์, 2542 : 18-19)

1. เนื่องจากโครงการพัฒนาชุมชนในทุกโครงการจะมีวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่ง คือ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น รวมถึงต้องการให้มีการ แลกเปลี่ยนในด้านอื่น ๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นหากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชากร เป้าหมายในโครงการการพัฒนาชุมชนได้ยอมรับและสนับสนุนต่อการพัฒนาชุมชนโครงการเหล่านั้นย่อม มีโอกาส ที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่ายและในทางตรงกันข้ามหากประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็น

ประชากรเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนไม่ให้การสนับสนุนจนถึงขนาดทำการต่อต้านแล้วโครงการพัฒนาชุมชนนั้นย่อมประสบกับความล้มเหลวในที่สุด

2. เนื่องจากการรับของประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่างๆของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นผู้อาศัยในพื้นที่นั้นมาอย่างต่อเนื่อง จึงน่าจะรู้เรื่องราวของปัญหาและความต้องการ ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบถึงปัญหาและความต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนนั้นๆของการพัฒนาจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและการแก้ปัญหาชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น

3. เนื่องจากการตระหนักว่า แนวคิดของการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่จะใช้ในรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศเป็นสิ่งเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาความต้องการ ตลอดจนสภาพทางภูมิศาสตร์พื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การที่จะให้รูปแบบของการพัฒนาชุมชนเป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหามิตรงจุดแล้วยังอาจสร้างความล้มเหลวในการดำเนินโครงสร้างการพัฒนาชุมชนได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าชุมชนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับหรือชี้นำให้เขา

4. ส่วนประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองมาเป็นแนวทางในการปูพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นทุกระดับในการพัฒนาชุมชนก็เช่นเดียวกัน แนวคิดของการพัฒนาชุมชนจะมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ ช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับชุมชนจริง ๆ อาทิ ความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักการอดทนและอดกลั้นต่อความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพในสิทธิและหน้าที่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่นำพาท้องถิ่นหรือชุมชนเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน สืบเนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน ดังนั้น การพัฒนาในด้านใดเป็นสำคัญย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนนั้นเป็นสำคัญด้วย

3. ความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นนั้นเกิดจากการที่รัฐบาลส่วนกลางได้มีการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางสู่ระดับท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่และภายใต้กฎหมายกำหนด โดยยึดหลักการปกครองตนเอง โดยประชาชนในท้องถิ่นกำหนดนโยบายบริหารจัดการท้องถิ่น ดำเนินการและตรวจสอบการทำงาน โดยคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นการสร้างการเข้าใจ รับรู้ถึงหลักการปกครองท้องถิ่นให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างมาก เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตัดสินใจ การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการปกครองตนเอง ยึดหลักการกระจายอำนาจ โดยมีการเลือกตั้งผู้บริหารเพื่อเป็นผู้กำหนดนโยบาย รวมถึงการเลือกตั้งตัวแทนเข้ามามีบทบาทในการเสนอปัญหาและความต้องการซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชน การติดตามตรวจสอบการทำงาน เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ดังนั้น การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในด้านนี้จึงเป็นเรื่องของการตัดสินใจคัดเลือกตัวแทนเข้ามาบริหารจัดการท้องถิ่นและเป็นตัวแทนในการเป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านดำเนินการ เนื่องจากนโยบายของผู้บริหารที่ประชาชนได้มีการเลือกตั้งเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนในการร่วมดำเนินการ ยกตัวอย่างเช่น นโยบายการปลูกป่าชุมชน ประชาชนควรให้ความสำคัญของการดำเนินการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนจึงสามารถจัดทำโครงการได้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านร่วมรับผลประโยชน์ การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นนั้น มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นหรือชุมชนเกิดการพัฒนาในทุกด้านและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนเอง ดังนั้นการปกครองท้องถิ่นจึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการรับรู้ปัญหาและความต้องการและประชาชนมีส่วนร่วมในการได้ประโยชน์จากการปกครองท้องถิ่นโดยผู้บริหารท้องถิ่นและตัวแทนในการร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ตามหลักกฎหมายแล้วการดำเนินงานตามหลักการปกครองท้องถิ่น ตามหลักประชาธิปไตยนั้น ผู้บริหารหรือตัวแทนมีหน้าที่รายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนรับทราบ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการทำงาน ดังนั้นประชาชนจึงจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานหรือการดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตยและเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่น

สรุป

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญตามหลักการกระจายอำนาจและหลักการปกครองท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนในพื้นที่จะทราบปัญหาและความต้องการสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ฉะนั้น การสร้างเสริมความรู้ในด้านการปกครองและแนวทางพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญประการแรก เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองตามหลักประชาธิปไตยจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาให้มากที่สุด เนื่องจากการมีส่วนร่วมที่เป็นเพียงรับรู้ข้อมูลข่าวสารย่อมไม่สามารถจะเข้าถึงการพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถรับทราบปัญหาและความต้องการได้ แต่หากว่าประชาชนเห็นความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาชุมชนในด้านต่าง ๆ จนบรรลุผลสำเร็จได้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการกระจาย

อำนาจการปกครองจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นนั้นมีส่วนสำคัญในการที่จะกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการที่จะร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- จักรกิต บัวงาม.(2550) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทีก อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม. การศึกษาอิสระ
รป.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง.(2549) การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
ชูวงศ์ ฉายะบุตร.(2539) การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.
วุฒิสาร ตันไชย.(2552) ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด
ประเวศ วะสี.(2541).ยุทธศาสตร์ : เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม. กรุงเทพฯ :
หมอชาวบ้าน.
ประหยัด หงษ์ทองคำ.(2541) การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : พีระพินนา,
สมบูรณ์ นันทวงศ์. (2542) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพการบริการด้าน
สาธารณสุขศึกษาเฉพาะกรณีสถานีนามัยกระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม.
วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.(2552) คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 4
กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการประชาชน
พรชัย เทพปัญญา.(2543).การปกครองท้องถิ่น . พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : พัฒนาหลักสูตร
พริมาดา ฉลองชัยสิทธิ.(2558).พฤติกรรมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการจัดการขยะ
กรณีศึกษา คอนโดเนียมเขตห้วยขวาง. การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
จัดการสาธารณะ) สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พัชร สีโรรส, (2551). คู่มือหรือแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐใน
ระดับกระทรวงที่เป็นระดับนโยบาย, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
ลดดา เสรีเรืองยุทธ. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของประธานคณะกรรมการ
พัฒนาสตรีตำบลในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พระนครศรีอยุธยา :
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
สมศักดิ์ พรหมเดื่อ.(2551) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน
ตำบลในเขตอำเภอดูนจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ รป.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
อคิน รพีพัฒน์. (2542) เอกสารประกอบการอบรมพัฒนาก่อนประจำการ : วิทยาลัยพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย